

IWONA GRYZ

<http://dx.doi.org/10.18778/8088-705-3.07>

UNIwersytet Technologiczno-
-Humanistyczny im. Kazimierza
Pułaskiego w Radomiu

WSPÓŁPRACA UCZNIÓW NA LEKCJACH JĘZYKA OBCEGO A NABYWANIE KOMPETENCJI SPOŁECZNYCH

SŁOWA KLUCZOWE: PRACA W PARACH, PRACA GRUPOWA / ZESPOŁOWA, KOMPETENCJE SPOŁECZNE

Wchodząca w życie szkoły reforma edukacji wymaga od nauczycieli języków obcych wielu zmian w nauczaniu, zarówno pod względem merytorycznym, jak i metodycznym. Zadaniem nowej szkoły jest nie tylko wyposażenie młodego człowieka w odpowiednie praktyczne umiejętności językowe i szeroko pojętą wiedzę, ale również ugruntowanie kompetencji społecznych, zwłaszcza zdolność skutecznego porozumiewania się z innymi oraz współpracy w grupie. Językowcy mają możliwość poszerzania wspomnianych kompetencji, wprowadzając pracę w parach, grupach czy większych zespołach.

„Praca w parach otwartych to taki dialog danej pary uczniów, który odbywa się pod kontrolą nauczyciela niejako publicznie, czyli na forum całej klasy. Jest to najczęściej wprowadzenie do pracy bardziej samodzielnej, bez tak silnej kontroli nauczyciela, a więc w parach zamkniętych” [Komorowska 2009: 79]. Rola tworzenia par zamkniętych należy do nauczyciela. Jako pierwszą parę modelową powinien zaprezentować sam nauczyciel z jednym z lepszych uczniów. Wówczas para ta ma możliwość zapoznania klasy z poprawnym wzorem. Kolejne pary – drugą i trzecią tworzą dwaj wybrani uczniowie, w tym również uczniowie słabsi. Nauczyciel ma możliwość upewnienia się wtedy, czy może przejść do pracy samodzielnej całej klasy w parach, bez obawy wystąpienia i utrwalania błędów językowych. „Praca w parach zamkniętych to dialog uczniów, których nie słyszy nauczyciel, ani też pozostali uczniowie, którzy w tym czasie sami pracują we własnych zamkniętych parach” [Komorowska 2009: 79]. Pary zamknięte tworzy się na kilka sposobów: wybieramy uczniów znajdujących się przy tym samym stoliku w klasie lub spośród

uczniów siedzących jeden za drugim w tym samym rzędzie. Warto dokonywać częstych zmian zarówno rodzaju par, jak i ich składu. Uczniowie, pracując z różnymi osobami, unikają nudy, uczą się zdrowego współzawodnictwa, integrują się i zostają zapoznani z różnorodnymi wzorcami języka [por. Brzeziński 1987: 37]. Podstawowe sposoby dobierania par to:

- wybierz ucznia, od którego możesz się lepiej nauczyć języka angielskiego,
- wybierz ucznia, którego darzysz największą sympatią,
- wybierz osobę, która może się nauczyć lepiej języka od ciebie,
- wybierz ucznia, z którym w tym tygodniu jeszcze nie pracowałeś,
- wybierz ucznia, z którym najlepiej ci się pracuje na zajęciach języka obcego,
- wybierz rówieśnika, który potrafi robić coś lepiej od ciebie.

Często stosujemy również formę pracy grupowej podczas zajęć językowych. Warto wtedy stopniowo zwiększać liczbę uczniów pracujących w parach do małych trzy-, cztero- lub pięcioosobowych zespołów. Zdaniem Hanny Komorowskiej nie zaleca się pracy w grupach większych niż pięć/sześć osób [Komorowska 2009: 79]. Unikamy wówczas zbędnego chaosu na zajęciach i pozwalamy naszym uczniom przyzwyczaić się do tego typu pracy. Praktyczny i najszybszy sposób na zbudowanie trzyosobowych grup to układ, kiedy dwaj uczniowie z pierwszej ławki odwracają się do ucznia z tyłu, natomiast druga osoba z drugiej ławki odwraca się do kolegów z trzeciej (ci pozostają bez zmian). Tak samo dzieje się z ławką czwartą, piątą i szóstą itd. Bardzo prosto jest stworzyć zespoły czteroosobowe – uczniowie z ławek nieparzystych odwracają się do tyłu i współpracują z uczniami z ławek parzystych. Chcąc zorganizować grupy składające się z pięciu uczniów, należy polecić wychowankom z pierwszej ławki odwrócenie się do kolegów z drugiej ławki (ci nie zmieniają miejsc), natomiast uczniowie z ławki trzeciej zabierają swoje krzesła, rozdzielają się i dołączają do wskazanych przez nauczyciela grup czteroosobowych: jeden kieruje się do czwórki z przodu, drugi do czwórki z tyłu. Także osiągnięcie układu grupy sześcioosobowej nie jest trudne. Uczniowie z kolejnych trzech ławek siadają wokół ławki drugiej, czyli środkowej.

Warto wspomnieć, iż obserwuje się wiele zastrzeżeń związanych bezpośrednio z decyzją: czy dokonując podziału na grupy podczas zajęć językowych, łączyć uczniów o zróżnicowanych możliwościach i umiejętnościach czy raczej o zbliżonym potencjale zdolności? Bywa niekiedy, że ze względu na dobro uczniów świadomie i celowo tworzy się oddzielne klasy o bardziej zaawansowanym poziomie lub dla uczniów ponadprzeciętnie zdolnych. Jednakże nie zaleca się takiego różnicowania w obrębie jednej klasy. Jednym z argumentów świadczących przeciwko takiej praktyce jest „fakt, iż łączenie w grupę tylko uczniów lepszych i tylko uczniów słabszych demobilizuje jednych i drugich” [Komorowska 2009: 80]. Uczniowie mocniejsi językowo czują się lepsi już z racji samego podziału i często nie angażują się wystarczająco w powierzone im zadania. Słabi nie podejmują nawet próby pracy, gdyż i tak posegregowano ich jako gorszych.

Zatem dobrym rozwiązaniem okazują się grupy mieszane. Uczniowie o niższym poziomie umiejętności niejednokrotnie postrzegani są przez nauczycieli jako żywsi,

bardziej aktywni ruchowo, mniej dbający o konwenanse, a jednocześnie kreatywni, twórczy, posiadający ciekawe pomysły, choć trudni do opanowania pod względem dyscypliny. Z punktu widzenia nauczyciela uczniowie ci odgrywają bardzo pozytywną rolę. Analizując cechy uczniów mocniejszych językowo, należy podkreślić, że są oni lepiej skoncentrowani, ale bardziej samotni, wybierający prace indywidualne, ponieważ więcej czasu spędzają przy nauce niż z kolegami na wspólnych zabawach. Tym właśnie uczniom zdecydowanie przyda się społeczny charakter pracy z grupą mieszaną, jej dynamika i interakcyjność, ćwiczenie się w podejmowaniu wspólnych działań i poszukiwaniu wspólnych rozwiązań.

Niezaprzeczalnym faktem jest, że zarówno praca w parach, jak i prace zespołowe, są formami przydatnymi i wnoszącymi w monotonię codzienności element wyzwania, współzawodnictwa i atrakcyjności. Praca w grupach ma duże walory kształtujące i wychowawcze. Dzięki odpowiednio dobranej do tematu lekcji formie pracy zespołowej uczniowie doskonalą swoje umiejętności twórczego rozwiązywania problemów oraz pogłębiają myślenie, zarówno abstrakcyjne, jak i dywergencyjne. Podstawowe zalety tych form to [por. Harmer 2001: 114]:

- zapewnienie uczniom większej ilości czasu na rozwijanie sprawności mówienia,
- zmiana tempa pracy na lekcji, urozmaicenie zajęć,
- przeniesienie punktu skupienia z nauczyciela na ucznia – znaczne zwiększenie aktywności uczniów na zajęciach,
- możliwość interakcji z każdym uczniem z klasy, wzajemnego uczenia się od siebie,
- umożliwienie poczucia sukcesu podczas osiągnięcia celu przez cały zespół,
- nauka osiągnięcia celu podczas kierowania kogoś innego niż nauczyciela,
- możliwość monitorowania, poruszania się po klasie i słuchania języka produkowanego samodzielnie przez podopiecznych,
- podniesienie samooceny uczniów nieśmiałych i dostarczenie im możliwości zabierania głosu w parze lub w małej grupie, zamiast przed całą klasą,
- przerzucenie odpowiedzialności za wkład pracy i efektywność nauki na uczniów,
- stworzenie sytuacji konieczności wzajemnej pomocy,
- przyzwyczajanie uczniów do naturalnego posługiwania się językiem obcym.
- kształcenie umiejętności komunikowania się i współpracy,
- uczenie przestrzegania przyjętych zasad w zespole, wzajemnej tolerancji i życzliwości, wzmacnianie wiary we własne możliwości, stworzenie warunków pokonywania własnej nieśmiałości i słabości, przygotowywanie do publicznych występów,
- zachęcanie do otwartej dyskusji i do podejmowania nowych zadań,
- umożliwienie nauczycielowi lepszego poznania uczniów, nawiązania osobistego kontaktu zwłaszcza z uczniami słabszymi.

Wielu nauczycieli jest zdania, że w licznych klasach niemożliwe jest wprowadzenie formy pracy w grupach. Twierdzą, że rodzi to jedynie chaos i bałagan. Według Hanny Komorowskiej „z racji tak wielu zalet to właśnie w bardzo licznych

klasach stosowanie pracy w parach i pracy grupowej okazuje się szczególnie korzystne i ekonomiczne” [Komorowska 2009: 81]. Oczywiście omawiane formy pracy na zajęciach języka obcego kryją w sobie pewne niebezpieczeństwo. Trudności i wady pracy zespołowej to przede wszystkim [por. Harmer 2001: 117]:

- zagrożenie utraty kontroli nad grupą wraz z pojawieniem się problemów dyscyplinarnych,
- zagrożenie zbyt głośną dyskusją w grupach lub pojawieniem się zbyt ostrej rywalizacji,
- zagrożenie traktowania przez uczniów pracy w parach lub zespołach jako czasu wolnego, którego nauczyciel nie jest w stanie zmonitorować,
- zagrożenie przejściem kontroli uczniów mocniejszych nad pracą słabszych,
- zagrożenie nadmiernego użycia przez uczniów języka ojczystego,
- zagrożenie popełniania przez uczniów błędów, które jako nieusłyszane nie mogą zostać przez nauczyciela skorygowane,
- zagrożenie postrzegania przez uczniów grupy, która częściej potrzebuje wsparcia nauczyciela jako faworyzowanej.

Zasady organizacji pracy w grupach:

- przećwiczenie z uczniami materiału językowego, który stanie się bazą pracy w parze lub zespole, umieszczenie wzoru na tablicy albo wskazanie konkretnego przykładu ćwiczenia w podręczniku lub zeszytce ćwiczeń [por. Larsen-Freeman 2010: 27],

- przedstawienie krótkiej, jasnej i klarownej instrukcji wykonania danego ćwiczenia, zrozumiałej dla każdego dziecka bez wyjątku oraz poproszenie o powtórzenie przez wybranego ucznia jak zrozumiał polecenie nauczyciela [por. Dakowska 2012: 84],

- określenie celu ćwiczenia i oczekiwań nauczyciela związanych z produktem końcowym, czyli zwięzłe przedstawienie, co uczniowie mają wyćwiczyć lub oddać jako wynik swojej pracy w wyznaczonym czasie,

- udzielenie zgody na rozmowy jedynie ściszym głosem w celu uniknięcia nadmiernej ilości hałasu i przeszkadzania sobie nawzajem,

- przydzielenie uczniom z każdej grupy poszczególnych ról lub zlecenie dokonania wyboru przez grupę: rola osoby gospodarującej czasem i pilnowania go – tzw. *Time Keeper*, rola osoby dbającej o środki dydaktyczne niezbędne do ukończenia zadania – tzw. *Resource Manager*, rola osoby wykonującej pięknie rysunki lub umieszczającej na pracy ładne napisy – tzw. *Cartoonist* lub *Pen Man*, rola osoby korygującej błędy w tekście – tzw. *Text corrector*, rola osoby czuwającej nad dobrą atmosferą w grupie – tzw. *Encourager*, rola osoby notującej ważne spostrzeżenia i uwagi poszczególnych członków zespołu zadaniowego – tzw. *Note-taker*, rola osoby prezentującej końcowy produkt pracy grupy – tzw. *Speech Person*. Przydział ról w grupie pozwoli każdemu członkowi zespołu poczuć się ważnym i odpowiedzialnym za wyznaczoną partię pracy, a jednocześnie umożliwi nauczycielowi rozliczyć daną osobę z jego zadania i nie dopuścić do wycofania się z aktywności któregoś ucznia. W grupach mniejszych można przydzielić jedynie niektóre z wymienionych ról.

- wyznaczenie racjonalnego czasu na wykonanie przydzielonego zadania, bez zbędnych przerw będących przyczyną pojawienia się braku dyscypliny,
- zadbanie o dodatkowe aktywności dla grup, które skończą swoją pracę wcześniej – aktywności te powinny być odbierane jako nagroda nie kara za pracowitość (np. poczytanie serii dowcipów w języku angielskim, odsłuchanie zabawnej historii z płyty CD, obejrzenie ciekawego fragmentu filmu, itp.),
- zapewnienie uczniom wystarczającej ilości czasu na zaprezentowanie swoich prac i ich posumowanie / omówienie – nauczyciel nie może dopuścić do sytuacji, że zabraknie na to czasu,
- całościowe podsumowanie pracy wszystkich grup z przykładami poprawnych form leksykalno-gramatycznych zastosowanych błędnie w pracach uczniów.

Żaden nauczyciel nie jest w stanie wyliczyć sposobów tworzenia grup podczas zajęć językowych w celu podniesienia jakości swojej pracy, a tym samym udoskonalenia warunków sprzyjających żmudnemu procesowi pozyskiwania wiedzy przez uczniów. Wpływa na to wiele istotnych przyczyn, m.in. liczebność klas czy warunki lokalowe. Obecnie prawo oświatowe stanowi, iż obowiązkowo dzieli się grupy uczniów na zajęciach języka obcego nowożytnego liczące powyżej 24 osób w klasach IV–VI szkoły podstawowej, w gimnazjum, zasadniczej szkole zawodowej, liceum ogólnokształcącym, technikum i szkole policealnej. Zajęcia mogą być prowadzone w grupie oddziałowej, międzyoddziałowej lub międzyklasowej liczącej nie więcej niż 24 uczniów – w tym przypadku podziału na mniej liczne grupy można dokonywać jedynie za zgodą organu prowadzącego szkołę [Rozporządzenie 2012].

Kolejnymi ważnymi elementami wpływającymi na konieczność dzielenia uczniów w trakcie realizacji poszczególnych zadań na zajęciach języka obcego nowożytnego jest stały układ ławek szkolnych w zbyt ciasnych salach lekcyjnych oraz bierne podejście uczniów do partycypowania w proponowanych ćwiczeniach. Nie wielki metraż pomieszczeń przeznaczonych na zajęcia językowe, zwłaszcza w edukacji wczesnoszkolnej, gdzie np. nieodzownym elementem klasy jest dywan przeznaczony do wspólnych zabaw czy kąciki tematyczne znacznie poszerzające wiedzę praktyczną dzieci, ma ogromny wpływ na jakość i atrakcyjność zajęć. Nauczanie zespołu klasowego jako całości, wdrażanie pracy samodzielnej, pracy w grupach czy parach posiada zarówno plusy jak i minusy. Faktem jest, iż każdą formę pracy da się zastosować w zależności od obranego celu zadania. Oto wybrane przykłady ćwiczeń językowych pomocnych w tworzeniu par / grup:

Korony. Nauczyciel podczas wejścia uczniów do klasy wkłada im na głowy papierowe korony z przypiętymi do nich różnymi imionami (są to imiona wszystkich uczniów klasy). Uczniowie stają w kole i mają za zadanie znaleźć osobę ze swoim imieniem na koronie, tworząc z nią parę.

Kolorowe tasiemki. Nauczyciel przygotowuje kolorowe tasiemki, bierze je w rękę tak, aby końce każdej tasiemki były widoczne. Uczniowie tworzą koło i po kolei łapią za końce tasiemek – każdy wybiera jeden: albo z dołu albo z góry ręki, tworząc w ten sposób losowo pary. Ilość tasiemek związana jest z ilością uczniów w klasie i z ilością par lub grup, które chcemy stworzyć. Jeżeli mamy 16 osób w klasie,

w celu utworzenia par potrzebujemy 8 tasiemek o różnych kolorach. Jeżeli potrzebujemy na przykład 4 grup, przygotowujemy 8 tasiemek tylko w 4 różnych kolorach.

Skarpetki. W celu losowego utworzenia par, nauczyciel przygotowuje pary różnokolorowych/z różnymi wzorami skarpet i wkłada je w nieprzeźroczystą torebkę. Uczniowie wybierają po jednej skarpecie, tworząc w ten sposób pary (nie zaglądając do torebki). Jeżeli chcemy utworzyć liczniejsze grupy, przygotowujemy właściwą ilość par skarpet o tych samych wzorach/kolorach.

Pytania Tak/Nie. Aby podzielić uczniów na grupy, nauczyciel zadaje uczniom ogólne pytania, np.: Czy potrafisz grać w koszykówkę?, Czy lubisz lody truskawkowe?, Czy jesteś jedynakiem?, Czy dojeżdżasz do szkoły rowerem? itp. Uczniowie odpowiadają: *Tak* lub *Nie*. Osoby, które odpowiedzą twierdząco, tworzą jedną grupę, pozostałe drugą. Nauczyciel podczas dokonywania podziału w ten sposób musi być dość czujny, ponieważ może się zdarzyć, że wszyscy jednocześnie odpowiedzą *Tak* lub *Nie*. Zatem, znając grupę swoich wychowanków, należy przygotować takie pytania, na które oczekujemy konkretnej odpowiedzi – twierdzącej lub przeczącej.

Decyzja ciała. Jeżeli nie potrzebujemy równych ilościowo grup, nauczyciel prosi uczniów aby złożyli ręce na swojej klatce piersiowej. Osoby, których prawe ręce są na wierzchu tworzą jedną grupę, natomiast ci, którzy umieścili lewe ręce na wierzchu stanowią drugą grupę. Innym sposobem decyzyjności ciała o przynależności do danej grupy może być ułożenie rąk podczas budowania koła. Uczniowie zamykają oczy i zakładają ręce na barkach kolegów i koleżanek, budując koło. Osoby, których prawe dłonie są na wierzchu będą należeć do jednej grupy, a tych których lewe dłonie są na wierzchu stworzą grupę przeciwną.

Preferencje. Dzielimy uczniów na grupy zgodnie z ich preferencjami, np.: rodzaj pasty do zębów, której używasz, twoja ulubiona potrawa, preferowany sposób spędzania wolnego czasu itp. Nauczyciel zadaje klasie pytania szczegółowe, tym samym dzieląc podopiecznych na grupy.

Ilustracje. Nauczyciel rozdaje uczniom ilustracje o danej tematyce, np. owoce (jabłka, gruszki, śliwki) lub sporty (koszykówka, piłka nożna, hokej) itp. Ilość obrazków jest dokładnie przygotowana w celu stworzenia grup o konkretnej liczbie dzieci.

Pory roku. Chcąc podzielić klasę na cztery grupy, nauczyciel przygotowuje małe kuleczki, np. z bibuły lub kolorowego papieru. Kolory są dobrane do właściwych pór roku: wiosna = zielony, lato = żółty, jesień – brązowy, zima = biały. Uczniowie losują kuleczki, sprawiedliwie tworząc w ten sposób cztery grupy.

Przysłowia. W zależności od potrzeb, nauczyciel przygotowuje właściwą ilość przysłów, np.: 1) *An apple a day keeps the doctor away* (Jabłko dziennie utrzyma z dala lekarza), 2) *Let sleeping dogs lie* (Nie budź licha), 3) *Make hay while the sun shines* (Kuć zelazo póki gorące), 4) *Looking for a needle in a haystack* (Szukać igły w stogu siana), 5) *Practice makes perfect* (Trening czyni mistrza). Następnie rozcina je na tyle kawałków, ile grup lub par potrzebuje. Jeżeli chce stworzyć pary – przysłowia dzieli na dwa, tworząc grupy, może je podzielić na trzy lub cztery części. Na wyższych poziomach nauczania zamiast przysłów można wprowadzić cytaty ze

słynnych utworów literackich, fragmenty bajek lub popularnych piosenek anglojęzycznych jak również np. aktualne wypowiedzi polityków.

Przekąski. W młodszych klasach (wychowanie przedszkolne, edukacja wczesnoszkolna) do utworzenia grup można zastosować zdrowe przekąski, np. różne rodzaje owoców – śliwki, jabłka, winogrona, albo małe herbatniczki np. w kształtach zwierzątek – kotki, pieski, słoniki, małpki. Dzieci z zamkniętymi oczami losują poszczególne przekąski, tworząc jednocześnie przyszłe zespoły do pracy podczas zajęć językowych. Podziału takiego można dokonać w trakcie obiadu lub podwieczorku.

Puzzle. Nauczyciel wycina z gazet postaci z bajek lub, w zależności od wieku i poziomu językowego uczniów, ilustracje przedstawiające wprowadzone/utrwalane ostatnio słownictwo (np. rodzaje domów, typy pogody, słynne budowle na świecie itp.). Następnie tworzy z nich puzzle, rozcinając ilustracje na właściwą ilość części, zależnie od potrzeb ilościowych tworzonych grup lub par. Uczniowie losują poszczególne elementy puzzli i mają za zadanie odnaleźć pozostałe ich części. W ten sposób samoczynnie powstają grupy do pracy na zajęciach języka angielskiego.

Rzepy. Każdy uczeń otrzymuje wybraną losowo przez nauczyciela lub wylosowaną przez siebie literę, do której przymocowany jest rzep. Na wszystkich literach znajdują się także symbole. Na ścianach umieszczone są puste okienka wyrazowe wraz z symbolami, takimi jak na literach z rzepami. Uczniowie chodzą po klasie i mają za zadanie odnaleźć identyczny symbol na okienkach wyrazowych, jakie mają na swojej literze z rzepem. Potem przyczepiają wylosowaną literę do okienka i w ten sposób powstają słowa – grupy. Każda litera może być użyta jedynie raz. Słowa mogą być związane z tematem omawianym na poprzednich zajęciach językowych jako powtórzenie/rozgrzewka. Mogą być powiązane np. ze sportem: *kick* (kopać), *goal* (gol) czy *ball* (piłka).

Miesiące. W celu podzielenia klasy na grupy można wykorzystać piosenki lub wyliczanki o miesiącach. *If your birthday is in January, please stand up.* (Jeżeli twoje urodziny są w styczniu, proszę wstań), *If your birthday is in February/March/April..., please stand up.* (Jeżeli twoje urodziny są w styczniu/marcu/kwietniu..., proszę wstań). W ten sposób możemy utworzyć grupy w odniesieniu do pór roku lub okresów świątecznych, w zależności od potrzeb nauczyciela.

Ulubione przedmioty szkolne. Dzielimy klasę na zespoły zadaniowe w zależności od ulubionych przedmiotów szkolnych, zadając kolejno pytania: *Whose favourite school subject is Polish?* (Czym ulubionym przedmiotem szkolnym jest język polski?), *Whose favourite school subject is science/chemistry/PE...?* (Czym ulubionym przedmiotem szkolnym jest przyroda/chemia/WF?) itd.

Podarki. Uczniowie stoją w kole z rękoma umieszczonymi z tyłu. Nauczyciel obchodzi koło, wręczając każdemu uczniowi mały podarek – gumkę do ścierania, naklejkę, ołówek, spinacz itp. Nauczyciel przygotowuje tyle rodzajów przedmiotów, ile zamierza utworzyć grup. Uczestnicy szukają kolegów/koleżanek, którzy otrzymali ten sam rodzaj prezentu, tym samym tworząc grupę, do której będą należeć. Zamiast rzeczy można wręczyć uczniom kartki ze słowami, które jednocześnie pomogą utrwalić poznane na ostatnich zajęciach słownictwo.

Figury geometryczne. Nauczyciel tworzy trzy duże figury geometryczne na dywanie, wykorzystując do tego różnokolorowe szarfy (np. trójkąt, kwadrat i koło). Jednocześnie przygotowuje 15 małych elementów wspomnianych figur geometrycznych, które zostają wylosowane przez uczniów. Następnie podopieczni umieszczają swoje figury geometryczne na podłodze w środku właściwych figur geometrycznych tworząc tym samym trzy grupy zadaniowe.

Tangramy. Nauczyciel przygotowuje wycięte z bloku technicznego figury geometryczne, które utworzą np. kształt zwierzęcia w obranym kolorze. Różnokolorowe ilustracje zwierząt utworzonych z figur geometrycznych (wzory) zostają umieszczone w wybranych przez nauczyciela miejscach sali lekcyjnej. Uczniowie losują wycięte figury geometryczne i, przemieszczając się po klasie, dopasowują swoje elementy do przygotowanych wzorów zwierząt. Ilość elementów, z których powstaje jedno zwierzątko, powinna być równa z pozostałymi, aby grupy wyłonione podczas tego zadania były ilościowo równe.

Garderoba. Uczniowie są podzieleni na poszczególne grupy w zależności od części garderoby, w jakie w tym momencie są ubrani. Np. dzieci, które noszą białe podkoszulki, uczniowie, którzy noszą czerwone lub niebieskie tenisówki, dziewczynki w kucykach, chłopcy w okularach itd. Ogromną rolą nauczyciela jest dobre zaplanowanie podziału na bazie posiadanej dotychczas wiedzy o uczniach i dokonanych tego dnia obserwacji strojów uczniowskich.

Członkowie rodzin. Uczniowie losują karteczki z napisami wybranych członków dwóch lub więcej rodzin (w zależności od potrzeb nauczyciela), np. *Tom's mother* (matka Tomka), *Kate's uncle* (wujek Kasi), *Sue's mother* (matka Zuzi), *Tom's sister* (siostra Tomka) itd. Ilość członków danej rodziny powinna być taka sama w celu utworzenia równych grup.

Zwierzęta. Uczniowie losują ilustracje przedstawiające zwierzęta (np. krowa, pies, kot – w zależności od potrzeb ilościowych). Następnie, nie pokazując nikomu swojego obrazka, cały czas naśladują zachowanie i wydawane przez zwierzątko z ilustracji dźwięki, jednocześnie poszukując zwierząt swojej grupy.

Podsumowując, dobrze zaplanowane grupowe formy pracy to efektywny sposób budowania motywacji u uczniów, utrzymania dyscypliny, metoda zachęcenia do większej aktywności, nauka autentycznej komunikacji, pomoc w integracji klasy oraz doskonałe przygotowanie ucznia do autonomicznej pracy nad językiem [por. Harmer 2007: 45]. Współpraca uczniów na lekcjach języka obcego to także skuteczny sposób nabywania istotnych w czasach obecnych kompetencji społecznych.

BIBLIOGRAFIA

- BRZEZIŃSKI J. [1987], *O nauczaniu języków obcych dzieci*, Wydawnictwo WSiP, Warszawa.
- DAKOWSKA M. [2012], *Teaching English as a Foreign Language. A Guide for Professionals*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

- HARMER J. [2007], *How to teach English*. New edition, Wydawnictwo Pearson Longman.
- HARMER J. [2001], *The practice of English language teaching*. Third edition, Wydawnictwo Pearson Longman.
- KOMOROWSKA H. [2009], *Metodyka nauczania języków obcych*, Wydawnictwo Fraszka edukacyjna. Warszawa.
- LARSEN-FREEMAN D. [2010], *Techniques and Principles in Language Teaching*, Wydawnictwo Oxford University Press, Oxford.
- Rozporządzenie MEN z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz.U. z 2012 r., poz. 204), § 7 ust. 1 pkt 2 i ust. 3 [2012].